

Stupňování latinských adjektiv

Lekce 7

A dark blue diagonal graphic element that starts from the bottom left corner and extends towards the top right corner, covering the lower half of the slide.

Charakteristika

- ❖ představuje možnost vyjádřit pomocí adjektiva různé stupně téže vlastnosti
- ❖ rozlišujeme 3 stupně:
 - *pozitiv* (základní stupeň)
 - *komparativ* (2. stupeň) – pro vyjádření vyššího stupně vlastnosti při srovnání dvou objektů
 - *superlativ* (3. stupeň) – pro vyjádření nejvyššího stupně vlastnosti při srovnání jednoho objektu s několika dalšími

	M	F	N	Příklad
Komparativ	-ior	-ior	-ius	<i>latior, latius</i>
Superlativ	-issimus -limus -rimus	-issima -lima -rima	-issimum -limum -rimum	<i>latissimus, a, um</i> <i>simillimus, a, um</i> <i>acerrimus, a, um</i>

Latinský komparativ

Charakteristika

- ❖ komparativy se tvoří od genitivního kmene adjektiva připojením přípony
 - **-ior** (mužské a ženské tvary)
 - **-ius** (střední tvary)
- ❖ komparativy jsou dvojnásobná adjektiva III. deklinace a patří mezi souhláskové kmeny
 - tvary s příponou *-ior* se skloňují podle vzoru *pulmō*
 - tvary s příponou *-ius* se skloňují podle vzoru *corpus*

Skloňování komparativů: doplňující vzor *latior, ius*

sg.	M	F	N
nom.	lāt-ior	lāt-ior	lāt-ius
gen.	lāt-ior-is	lāt-ior-is	lāt-ior-is
akuz.	lāt-ior-em	lāt-ior-em	lāt-ius
abl.	lāt-ior-e	lāt-ior-e	lāt-ior-e
pl.			
nom.	lāt-ior-ēs	lāt-ior-ēs	lāt-ior-a
gen.	lāt-ior-um	lāt-ior-um	lāt-ior-um
akuz.	lāt-ior-ēs	lāt-ior-ēs	lāt-ior-a
abl.	lāt-ior-ibus	lāt-ior-ibus	lāt-ior-ibus

Latinský superlativ

Charakteristika

- ❖ superlativy se tvoří 1) od genitivního kmene adjektiva
 - příponou **-issimus, -issima, -issimum** (nejběžnější způsob)
 - např.: *lātus, a, um* > *lātissimus, lātissima, lātissimum*
 - příponou **-limus, -lima, -limum** (týká se jen šesti adjektiv)
 - *facilis, e* > *facillimus, a, um* *difficilis, e* > *difficillimus, a, um*
 - *similis, e* > *simillimus, a, um* *dissimilis, e* > *dissimillimus, a, um*
 - *humilis, e* > *humillimus, a, um* *gracilis, e* > *gracillimus, a, um*
- ❖ 2) od nominativního tvaru adjektiva pro mužský rod
 - příponou **-rimus, -rima, -rimum**
 - týká se pouze adjektiv, jejichž mužský tvar je v nom. sg. zakončený na *-er*, např.: *acer, acris, acre* > *acerrimus, acerrima, acerrimum*
- ❖ superlativy se skloňují jako adjektiva 1. a 2. deklinace

Skloňování superlativu: doplňující vzor *latissimus, a, um*

sg.	M	F	N
nom.	lāt-issim-us	lāt-issim-a	lāt-issim-um
gen.	lāt-issim-ī	lāt-issim-ae	lāt-issim-ī
akuz.	lāt-issim-um	lāt-issim-am	lāt-issim-um
abl.	lāt-issim-ō	lāt-issim-ā	lāt-issim-ō
pl.			
nom.	lāt-issim-ī	lāt-issim-ae	lāt-issim-a
gen.	lāt-issim-ōrum	lāt-issim-ārum	lāt-issim-ōrum
akuz.	lāt-issim-ōs	lāt-issim-ās	lāt-issim-a
abl.	lāt-issim-īs	lāt-issim-īs	lāt-issim-īs

Specifické stupňování latinských adjektiv

Stupňování nepravidelné, opisné a neúplné

Nepravidelné stupňování

= jednotlivé stupně se tvoří od odlišných kmenů adjektiva

pozitiv	komparativ	superlativ
magnus, magna, magnum	major, majus	maximus, maxima, maximum
parvus, parva, parvum	minor, minus	minimus, minima, minimum
bonus, bona, bonum	melior, melius	optimus, optima, optimum
malus, mala, malum	pejor, pejus	pessimus, pessima, pessimum
multus, multa, multum	plūrēs, plūra	plūrimus, plūrima, plūrimum

Opisné stupňování

- ❖ týká se adjektiv I. a II. deklinace zakončených na **-ius, -ia, -ium** (tj. těch, která mají před -us, -a, -um samohlásku)
- ❖ stupňované výrazy se tvoří opisem, a to vložím stupňovaného příslovce před adjektivum:
 - komparativ pomocí **magis**
 - superlativ pomocí **maximē**

pozitiv	komparativ	superlativ
<i>dubius, a, um</i>	magis <i>dubius, a, um</i>	maximē <i>dubius, a, um</i>
<i>varius, a, um</i>	magis <i>varius, a, um</i>	maximē <i>varius, a, um</i>

Neúplné stupňování

některá adjektiva s místním významem původně pochází z latinských předložek a vyskytují se pouze v komparativu a superlativu

předložka	komparativ	superlativ
<i>ante</i>	anterior, anterius	-
<i>post</i>	posterior, posterius	postrēmus, postrēma, postrēmum
<i>suprā</i>	superior, superius	suprēmus, suprēma, suprēmum
<i>īnfrā</i>	īnferior, īnferius	īnfīmus, īnfīma, īnfīmum
<i>intrā</i>	interior, interius	intimus, intima, intimum
<i>extrā</i>	exterior, exterius	extrēmus, extrēma, extrēmum
<i>prope</i>	propior, propius	proximus, proxima, proximum
<i>ultrā</i>	ulterior, ulterius	ultimus, ultima, ultimum

Překlad komparativů a superlativů v anatomických termínech

latinské komparativy

- ❖ používají se pro označení anatomické struktury, která se na lidském těle vyskytuje:
 - v protikladném umístění:
 - *labium superius* horní ret
 - *labium inferius* dolní ret
 - s protikladnou mírou určité vlastnosti
 - *forāmen palātīnum majus*
velký patrový otvor
 - *forāmen palātīnum minus*
malý patrový otvor

latinské superlativy

- ❖ označují nejvyšší míru vlastnosti ve srovnání s obdobnými strukturami určité části lidského těla:
 - *mūsculus lātissimus dorsi*
široký zádový sval